

6.4 Taastuvenergia tasu ja toetused

Taastuvenergia arendamiseks ja konkurentsivõime tagamiseks elektriturul kasutavad erinevad riigid erinevaid meetmeid, mille osas üks laialdasemalt kasutatud meetod on toetuste maksmine taastuvenergiat tootvatele tootjatele.

Elektrijaamade majanduslikku tasuvust mõjutavad eelkõige tehnoloogia efektiivsus, kütuse hind, keskkonnamaksud ja makstavad toetused. Üldiselt on keskkonda rohkem saastavad kütused odavamad kui puhtamad energiaallikad (nagu biomass ja gaas), kuid märkimisväärses kogustes tooted võivad turuolukorda mõjutada ja hinna alla tuua ka väikese marginaalkuluga taastuvenergiaallikad nagu tuul ja hüdroenergia. Seega arvestades Eesti elektritootmise iseärasust, kus domineerivad põlevkivijaamad, ei olnud alternatiivsed jaamad seni ilma täiendavate toetusteta tasuvad. Taastuvate energiaallikate osakaalu tõstmiseks ja Euroopa Liidu eesmärkide täitmiseks olid Eestis loodud erinevad toetuskeemid. Nende eesmärk on suurendada investeeringuid elektrenergia tootmisse taastuvatest energiaallikatest ja efektiivsesse elektri- ja soojusenergia koostootmisse, et tagada nii primaarenergia sääst kui ka varustuskindlus.

Eestil on Euroopa Liidust taotletud riigiabi luba, mille tingimuste kohaselt võib Eesti maksta tootjatele taastuvenergia ja tõhusa koostootmise toetust enne 2020. aasta lõppu tootmist alustanud tootmisseadmetega toodetud elektrenergia eest. Vanemate taastuvenergia toetuskeemide lõppemisel saavad läbi ka fikseeritud toetused.

Seoses CO₂ maailmaturu hinna olulise tõusmisega ning taastuvenergia tootmistehnoloogiate täiustamisega on tänaseks saavutatud selline arengutase, et taastuvenergia allikatele on tekkinud pigem eelisseisund turul ja tähelepanu on vaja

pöörata kõikide tehnoloogiate pikaajalise investeringukindluse tagamisele.

Edaspidi on Euroopa Liidu regulatsioonidest lähtuvalt lubatud taastuvatest energiaallikatest elektrienergia tootmise toetamine eelkõige vähempakkumiste vormis. Vähempakkumiste tulemusel saavad toetust need tootjad, kes on valmis taastuvatest energiaallikatest elektrienergiat tootma kõige väiksema toetusega. Vähempakkumistel on õigusaktidest tulenevalt piiratud nii toetuse ülemmäär toodetud elektrienergia megavatt-tunni kohta kui ka toetuse ja Eesti hinnapiirkonna järgmise päeva turu elektrienergia börsihinna summa. Seega ei maksta kõrge elektrienergia börsihinna korral toetust, kuna sel juhul saab tootja oodatava tulu elektrihinnast. Selliselt on vähempakkumiste eesmärk tagada, et toetust antakse konkureerivas menetluses nn turutõkke ületamiseks ehk minimaalses vajalikus ulatuses. Ühtlasi peaks taastuvenergia uute projektide riigipoolisel tellimisel vähempakkumiste kaudu olema garanteeritud riigi taastuvelektri eesmärkide täitmine vähima võimaliku kuluga elektritarbijale.

Taastuvenergia tasu on tasu, mille kaudu rahastab elektritarbija eelpool mainitud taastuvenergia toetusi ehk kõnealune tasu on elektrituruseaduse järgi riigi määratud tasu eesmärgiga toetada taastuvast energiaallikast või tõhusa koostootmise režiimil toodetud ning võrku antud elektrienergia tootmist Eestis.

Taastuvenergia tasu maksjaks on kõik elektrienergia lõpptarbijad Eestis vastavalt nende tarbitud võrguteenuse mahule. Taastuvenergia tasu on eraldi reana ära toodud elektriarvel, mis võimaldab elektritarbijatel täpselt näha, kui palju makstakse taastuvenergia ja tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia toetuste rahastamiseks. Vastavalt elektrituruseadusele on iga-aastaselt taastuvenergia tasu arvutajaks Elering. Eleringi roll taastuvenergia ja tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia toetamise osas on olla taastuvenergia toetuste väljamaksja ning nende rahastamiseks vajaliku teenustasu koguja. Elering koostab ja avaldab oma veebilehel iga aasta 1. detsembriks hinnangu järgmise kalendriaasta toetuste rahastamiseks kuluva summa (taastuvatest energiaallikatest või tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia koguste) ja tarbijatele osutatavate võrguteenuste mahu ning otseliinide kaudu tarbitud elektrienergia koguse kohta. Taastuvenergia tasule lisandub käibemaks.

Taastuvenergia tootjatele võib päritolutunnistuste taotlemine ning nendega kauplemine osutada täiendavaks tuluaallikaks elektrimüügist laekuva raha ja taastuvenergia toetuse kõrval. Päritolutunnistustest kõneleb lähemalt peatükk 6.7.